

การบูชาดอกไม้พันดวง : อัตลักษณ์โดดเด่นของชุมชนไทลื้อบ้านร่องแง
 WORSHIP OF DOK MAI PAN DUANG: OUTSTANDING IDENTITY
 OF BAN RONG NGAIE TAI LUE COMMUNITY

สุทธิกัญจน์ ทิพยเกสร*

Sutthikan Tipayakesorn

อัญชัน ศิวจันไพสิฐ**

Unchan Sasiwatpaisit

ปวีณา ผาแสง**

Paweena Phasang

Corresponding Author E-mail: sutthikan_g@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอภูมิปัญญาและเผยแพร่วัฒนธรรมภูมิปัญญาการบูชาดอกไม้พันดวง (ดอกไม้หลากหลายชนิดที่ในภาชนะจักสาน) ที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของชุมชนชาวไทลื้อ บ้านร่องแง ตำบลวรนคร อำเภอปัว จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งจากการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ที่มีรากฐานจากวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชาวไทลื้อ อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อสำรวจวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชาวไทลื้ออำเภอปัว จังหวัดน่าน และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการต่อยอดให้กับผลิตภัณฑ์ที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทลื้อ อำเภอปัว จังหวัดน่าน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) ลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์ผู้รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของชาวไทลื้อในอำเภอปัว จังหวัดน่าน และ 2) สอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคเพื่อค้นหาศักยภาพและความต้องการผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาชาวไทลื้อ ส่วนหนึ่งจากการสำรวจวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของชาวไทลื้อ พบว่าการบูชาดอกไม้พันดวงเป็นวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของชาวไทลื้อ บ้านร่องแง อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยจะทำการบูชาในวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 1 (ตามปฏิทินชาวไทลื้อ) เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาโดยมีรากฐานมาจากความเชื่อเรื่องพระเวสสันดรชาดกในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะของภูมิปัญญาที่มีทั้งส่วนที่เป็นนามธรรม คือ ความเชื่อความศรัทธา และส่วนที่เป็นรูปธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติและการสร้างสรรค์เกิดเป็นชิ้นงาน ได้อย่างชัดเจน โดยส่วนที่เป็นนามธรรมจะช่วยในการกำหนดทิศทางการคิดและการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่ดีงาม

คำสำคัญ: ดอกไม้พันดวง, ไทลื้อ, บ้านร่องแง

ABSTRACT

This article aims to present wisdom and disseminate the traditional knowledge culture of worshipping of Dok Mai Pan Duang (Thousand Flower: several flower in wicker container). which is a distinctive identity of the Tai Lue community, Ban Rong Ngae, Woranakorn Sub-district, Pua

* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** วิทยาลัยชุมชนน่าน

District, Nan Province, which is part of the research on A study of the guidelines for creating added value for products based on the wisdom culture of the Tai Lue people, Pua District, Nan Province, has the purposes: 1) to explore the wisdom of Tai Lue people's culture in Pua District, Nan Province, and 2) to study the guidelines in structure model the products that are rooted in Tai Lue wisdom culture, Pua District, Nan Province, the methods for collecting data are 1) visiting the area to survey and interview those who know about the unique wisdom culture of the Tai Lue people, Pua District, Nan Province, and 2) asking for consumer opinions to find potential and demand for products related to Tai Lue wisdom. This is partly from exploring the unique cultural wisdom of Tai Lue people. It was found that worshipping by Dok Mai Pan Duang is a cultural wisdom of uniqueness the Tai Lue people, Ban Rong Ngae, Pua District, Nan Province, which will be held on the full moon day of the 1th lunar month to offer as a Buddhist beliefs based on Vessantara Jataka in Buddhism. The warship of Dok Mai Pan Duang reflects the nature of wisdom that has both abstract parts, namely its belief and faith, and the concrete part is the practice and the creation of works clearly. The abstract part helps to direct the thoughts and behaviors of people in society in a good direction.

Keywords: The Thousand Flowers, Tai Lue, Ban Rong Ngae

บทนำ

ในช่วงเทศกาลวันเจ็งเป็ง หรือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 1 ของชาวไทลื้อ ซึ่งตรงกับประเพณีลอยกระทงของภาคกลาง และประเพณียี่เป็งของชาวล้านนา นั้น ตามถนนหนทางหน้าบ้าน และประตูวัดในพื้นที่ชุมดังกล่าวจะเต็มไปด้วยการตกแต่งซุ้มประติมากรรมประดับประดาดอกไม้และโคมไฟ นอกจากนี้ในพระวิหารของวัดยังมีการตกแต่งด้วยตะไคร้ผัดสาน ภายในบรรจุไปด้วยดอกไม้สีสดต่างๆ นานาชนิด (ซึ่งชาวไทยลื้อเรียกว่า “ดอกไม้พันดวง”) เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาในวันเจ็งเป็ง ซึ่งแตกต่างไปจากการลอยกระทงของคนไทยหรือคนล้านนา (อิน เจริญ สุทธิหลวง และ เสงี่ยม เนตรทิพย์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2563 ; ธนิสร หลักชัย, 2563 ; อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง, 2562) การบูชาดอกไม้พันดวงจึงนับเป็นวัฒนธรรมภูมิ

ปัญญาหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของชุมชนชาวไทลื้อบ้านร่องแง ตำบลวรนคร อำเภอปัว จังหวัดน่าน และยังคงสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ที่มีรากฐานจากวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชาวไทลื้อ อำเภอปัว จังหวัดน่าน (อัญชัน ศศิวิจน์ไพสิฐ, สุทธิกัญจน์ ทิพย์เกษร และ ปวีณา ผาแสง, 2564) ที่ได้มีการสำรวจวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของชาวไทลื้อ ทำให้คณะผู้วิจัยได้เห็นถึงวัฒนธรรมภูมิปัญญาทั้งดงามและโดดเด่น ทั้งยังแฝงไว้ซึ่งแนวคิด ความเชื่อ ความศรัทธา และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน จึงได้ศึกษาการบูชาดอกไม้พันดวงและเขียนเป็นบทความนี้ขึ้นเพื่อแสดงถึงภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในการบูชาดอกไม้พันดวงและเพื่อ

เป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมภูมิปัญญาที่ดั่งมา
ดังกล่าว

ชุมชนชาวไทลื้อบ้านร้องแง จากคำบอก
เล่าสืบต่อกันมาว่า ประมาณปี พ.ศ.2310 ชาว
ไทลื้อ นำโดยเจ้าหลวงเทพพญาเลนเจ้า
ช้างเผือกงาเขียว (เจ้าหลวงช้างเผือกงาเขียว,
เจ้าพญาเลน) (ภาพที่ 1) ได้อพยพมาจากเมือง
เลน (บ้างว่าเมืองริน) แคว้นสิบสองปันนา

รูป 1 อนุสาวรีย์เจ้าหลวงช้างเผือกงาเขียว
บริเวณใกล้วัดร้องแง

ชาวไทลื้อบ้านร้องแงในปัจจุบันยังคงสืบ
ทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไว้
อย่างเหนียวแน่น วัฒนธรรมภูมิปัญญาอย่าง
หนึ่งที่น่านสนใจของชาวไทลื้อบ้านร้องแงได้แก่
ประเพณีวันเกียงเป็ง (บางคนว่าวันเจ้งเป็ง) ซึ่ง
เป็นประเพณีในวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 1
(เดือนเกียง) ของชาวไทลื้อ ตรงกับวันเพ็ญ
เดือน 12 ซึ่งเป็นประเพณีลอยกระทงของคน
ภาคกลาง และประเพณียี่เป็งของชาวล้านนา
(ชาวไทลื้อจะนับเดือนเร็วกว่าภาคกลาง 1
เดือน แต่ช้ากว่าล้านนา 1 เดือน) ในวันนี้ ชาว
ไทลื้อจะไม่มีมีการลอยกระทง แต่จะมีการเข้า

มาถึงบริเวณที่สงบและอุดมสมบูรณ์ในบริเวณ
ลำน้ำล่องแง เนื่องจากใกล้ลำน้ำมีต้นแง (ภาพ
ที่ 2) ซึ่งมีผลลักษณะคล้ายผลส้ม จึงเรียกลำ
น้ำล่องแง และตั้งชื่อชุมชนว่าบ้านฮ่องแง
ต่อมาได้เรียกชื่อเพี้ยนไปเป็นบ้านร้องแง (ธนิ
สร หลักชัย, 2563 ; พระครูพิสุทธธีรวรคุณ,
2563

รูป 2 ต้นมะแง ภายในบริเวณวัดร้องแง

วัดทำบุญฟังเทศน์ โดยก่อนถึงวันเกียงเป็ง 1
วัน (คือวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 1) ชาวไทลื้อบ้าน
ร้องแงจะช่วยกันแต่งซุ้มประตูป่า ทางเดิน
และประตูพระวิหารด้วยซุ้มใบมะพร้าว ต้น
กล้วย ต้นอ้อย แล้วประดับประดาด้วยดอกไม้
และโคมไฟ (ภาพที่ 3)

สิ่งหนึ่งที่ชาวบ้านจะช่วยกันทำก็คือ
ดอกไม้พันดวง ซึ่งมีลักษณะเป็นไม้ไผ่สานสอง
ด้านประกบกัน ภายในจะบรรจุดอกไม้มานานา
ชนิด เพื่อเตรียมไว้ถวายเป็นพุทธบูชา โดย
ผู้ชายจะช่วยกันจักसानไม้ไผ่เป็นรูปสี่เหลี่ยม
ขนาดประมาณ 1 ฟุต นำมาประกบกันสอง

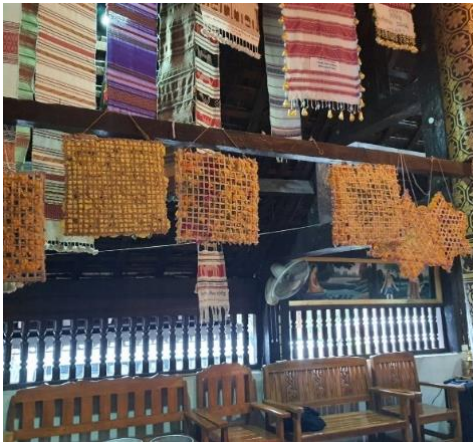
ข้าง (เรียกว่าตะหรือหับ) ซึ่งมักทำเป็นรูป 4 เหลี่ยมผืนผ้า (ภาพที่ 4) แต่ก็มีบ้างที่ทำเป็นรูปอื่น เช่น รูปดาวหกแฉก (ภาพที่ 5) เป็นต้น ส่วนผู้หญิงจะหาดอกไม้ชนิดต่างๆ ที่ปลูกหรือขึ้นอยู่ตามบ้านเรือน ทั้งที่มีกลิ่นหอมและไม่มีกลิ่นหอมนานาชนิด หลากหลายสีสันทัน นำมาใส่ในตะที่ผู้ชายเตรียมไว้ ด้วยความหลากหลายของดอกไม้ นานาพรรณและมีจำนวนมากจึงเรียกว่า ดอกไม้พันดวง (ดอกไม้ปั่นโดง ตามสำเนียงของชาวไทลื้อ) เพื่อนำไปถวายเป็นพุทธบูชาภายในพระวิหารซึ่งประดับตกแต่งด้วยต้นกล้วยต้นอ้อย สมมติเป็นป่าหิมพานต์ที่พระเวสสันดร พระนางมัทรี และกัณหา ซาลิไปบำเพ็ญธรรม ในวันเกียงเป็งนี้จะมีการเทศน์มหาชาติพระเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ รวมพระคาถาได้หนึ่งพันพระคาถา ดอกไม้ที่นำมา

บรรจุในตะมากมายหลากหลายชนิดเปรียบได้กับมีดอกไม้นับพันดวงจึงเป็นไปเพื่อเป็นการบูชาพระคาถาพันพระคาถานั้น เป็นที่มาของชื่อเรียกว่า “ดอกไม้พันดวง”

เมื่อชาวบ้านทำดอกไม้พันดวงเสร็จแล้วจะนำมารวมไว้ในพระวิหารให้พระสงฆ์สวดทำพิธี จากนั้นชาวบ้านจะช่วยกันนำดอกไม้พันดวงไปประดับไว้โดยรอบภายในพระวิหารเพื่อบูชาพระคาถาพัน และเป็นการจำลองการต้อนรับพระเวสสันดรเสด็จกลับบ้านเมือง และดอกไม้พันดวงนี้จะถูกแขวนประดับไว้ภายในพระวิหารจนถึงวันเกียงเป็งปีหน้า เท่ากับว่าเวลาที่วัดมีพิธีกรรมต่างๆ ดอกไม้พันดวงเหล่านี้ก็จะถือว่าได้ผ่านพิธีกรรมเหล่านั้นด้วย (ผู้จัดการออนไลน์, 2563) ดอกไม้พันดวงจึงถือเป็นสิ่งที่เป็นสิริมงคลอย่างหนึ่งก็ว่าได้

รูป 3 ชาวไทลื้อบ้านร่องแงช่วยกันประดับประดาบริเวณลานวัดด้วยต้นกล้วยต้นอ้อย

รูป 4 ดอกไม้พันดวง ซึ่งตะหือหับเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

รูป 5 ดอกไม้พันดวง ซึ่งตะหือหับเป็นรูปดาว

ในช่วงรุ่งเช้าของวันเกียงเป็ง ชาวบ้านจะตื่นขึ้นมาล้างหัวเหนียว เมื่อล้างสุกแล้วจะนำมาปั่นเป็นก้อนเล็กบ้างใหญ่บ้างให้ได้จำนวนหนึ่งพันก้อน พร้อมจัดดอกไม้รูปเทียนแล้วนำมาทำบุญ ณ วิหารไถลื้อ เป็นการถวายข้าวพันก้อน ตามจำนวนพระคาถาหนึ่งพันพระคาถาในเทศน์มหาชาติทั้ง 13 กัณฑ์ จากนั้นจึงจะเริ่มการเทศน์มหาชาติในกัณฑ์แรกเรื่อยไปจนถึงกัณฑ์สุดท้ายคือ นครกัณฑ์ ชาวบ้านจะนั่งฟังเทศน์ตั้งแต่เข้าไปจนตลอดวัน พอตกคำชาวบ้านจะจุดสียาย ซึ่งเป็นเส้นเชือกพันจากฝ้ายยาวประมาณ 1 วา มีจำเส้นเท่ากับจำนวนคนและสัตว์ที่มีในแต่ละบ้านโดยแขวนไว้บนราวหรือใส่ในกะลาวางกับพื้นแล้วจุดไฟเผา (ธนีสร หลักชัย, 2563) ทั้งนี้เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ให้สืบชาตานั้นเอง (อนูรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง, 2562)

จากการบอกเล่าของผู้รู้ทางด้านวัฒนธรรมของชาวไทลื้อ ได้แก่ คุณลุงอิน เหมริญ สุททหลวง และ คุณลุงเสงี่ยม เนตรทิพย์ (ภาพที่ 6) ซึ่งเป็นไวยาวัจกรวัดร่องแง เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2563 ทำให้ทราบว่า การประดับตามถนนหนทางด้วยต้นกล้วยต้นอ้อย มีการแขวนโคมให้แสงสว่าง มีช่อ มีตุ่งให้สวยงามนั้นเพื่อเป็นการรับเสด็จพระเวสสันดรกลับเข้าเมือง แต่ละบ้านจะมีช่อเท่าจำนวนคนในบ้านคนละคู่ ถ้าคนในบ้านมี 5 คนก็มีช่อ 10 อัน ดอกไม้พันดวงบ้านละ 1 คู่ มีการทำซุ้มประตูป่าให้สวยงาม เนื่องจากเชื่อว่าพระเวสสันดรอาจหลงเข้ามาในบ้านของตน เพราะคิดว่าเป็นนคร ก็จะเป็นสิริมงคลแก่บ้านนั้นๆ เมื่อถึงเวลาประมาณ 20 นาฬิกาก็จะมีการตามประทีปที่หน้าบ้านทุกหลัง

รูป 6 การพูดคุยกับผู้รู้ด้านวัฒนธรรมไทลื้อ บ้านร้องแง อำเภอบัว
จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2563

(คุณลุงอินทรีบุญ สุทธหลวง : เลื้อขาวซ้ายมือ และ คุณลุงเสี่ยม เนตรทิพย์ : เลื้อขาวขวามือ)

จะเห็นได้ว่า ดอกไม้พันดวง เป็นภูมิปัญญาที่มีการใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพาธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเป็นไม้ไผ่และดอกไม้ชนิดต่างๆ เพื่อนำมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของที่ใช้ในการสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อขอความสุข เกิดความสบายใจ และเป็นที่พึ่งทางใจ อันแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ใช้ทักษะในการจักสานซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีมาแต่โบราณ โดยใช้ไม้ไผ่มาสานในการทำตะขิงถือเป็นเครื่องจักสานประเภทเบ็ดเตล็ด (โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ใน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2549) อาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในชุมชน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของคนในสังคม รวมถึงวัฒนธรรมความเชื่อ บนพื้นฐานของพระพุทธศาสนาจากรุ่นสู่รุ่น อันแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ดอกไม้พันดวงจึงสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาที่มีความสัมพันธ์ใน 3 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ (สังคม) มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ (วีระพงษ์ แสง-ชูโต., 2564) ดังรูปที่ 7 ต่อไปนี้

รูปที่ 7 ความสัมพันธ์ 3 ลักษณะในภูมิปัญญาท้องถิ่น

นอกจากนี้ ดอกไม้พันดวง ยังสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของภูมิปัญญาที่อยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ 1) ส่วนขององค์ความรู้ที่เป็นนามธรรม กับ 2) ส่วนของชิ้นงานที่เป็นรูปธรรม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2535 ; วีระพงษ์ แสง-ชูโต, 2544) ซึ่งทั้ง 2 ส่วนนี้มีความสัมพันธ์กัน การบูชาดอกไม้พันดวง รวมถึงการตกแต่งสถานที่ทั้งหน้าบ้าน ริมถนน และในวัดเป็นซุ้มประตูป่า ประดับประดาด้วยดอกไม้ ช่อ ตู้งึงดงาม มีการตามประทีปส่องแสงสว่าง รวมถึงการเทศน์หาชาติ 13 กัณฑ์ ในประเพณียี่เป็งหรือวันเกี๋ยงเป็งของชาวไทลื้อ การประพาศปฏิบัติเหล่านี้มีลักษณะเป็นรูปธรรม แสดงถึงความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องพระเวสสันดรชาดก ความเชื่อเกี่ยวกับโชคเคราะห์ ความเชื่อในเรื่องบุญบาป ความเชื่อเกี่ยวกับโลกหลังความตายหรือโลกนี้โลกหน้า จึงต้องหมั่นสั่งสมบุญไว้เพื่อให้เป็นผู้มีบุญทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เป็นนามธรรม โดยความรู้ที่เป็นนามธรรมนี้จะช่วยกำหนดและควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่ดีงาม เกรงกลัวต่อบาปหมั่นทำบุญทำกุศล และอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข สอดคล้องกับ สุทธิกัญจน์ ทิพย์เกษร (2564) ที่ว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเกี่ยวพันกับศรัทธาความเชื่อ คุณธรรม จริยธรรม ศาสนา ซึ่งมีผลทางด้านจิตใจ การกำกับควบคุมความประพฤติ การปฏิบัติตนของคนในสังคม...” การบูชาดอกไม้พันดวงจึงนับเป็นวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาโดยมีรากฐานมาจากความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา แผ่ไพศาลซึ่งแนวคิด ความเชื่อ และการประพาศปฏิบัติต่างๆ

สรุป

การบูชาดอกไม้พันดวงเป็นวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของชาวไทลื้อบ้านร้องแง อำเภอบัว จังหวัดน่าน ดังการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ที่มีรากฐานจากวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชาวไทลื้อ อำเภอบัว จังหวัดน่าน (อัญชน ศศิวัจน์ไพสิฐ, สุทธิกัญจน์ ทิพย์เกษร และ ปวีณา ผาแสง, 2564) ที่ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่าอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไทลื้อที่พบและน่าสนใจ ได้แก่ ประเพณีปีไหมไทลื้อ พิธีตานดอกไม้พันดวงข้าวปุ้นก่อน การแต่งกายแบบไทลื้อ และความเชื่อเรื่องตาแหลว โดยการบูชาดอกไม้พันดวงนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ (สังคม) มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ (วีระพงษ์ แสง-ชูโต, 2564) มีลักษณะสำคัญทั้ง 2 ประการที่มีความสัมพันธ์กัน 1) ส่วนที่เป็นนามธรรมคือความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความเชื่อในการสั่งสมบุญ และ 2) ส่วนที่เป็นรูปธรรม ที่เป็นชิ้นงาน คือ ดอกไม้พันดวง และการประพาศปฏิบัติ คือ การถวายดอกไม้พันดวงที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชา สอดคล้องกับ กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลราชสถิต (2563) ที่กล่าวถึงความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าหมายถึง

“ความรู้ ความสามารถในการดำเนินชีวิตอยู่ในพื้นที่นั้นๆ โดยใช้สติ ปัญญาสั่งสมความรู้ อย่างแพร่หลาย ผสมผสานความกลมกลืนระหว่างศาสนา สภาพภูมิอากาศ

สภาพแวดล้อมการประกอบอาชีพ และกระบวนการเหล่านี้มาจนหลายชั่วคนซึ่งจะเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น เกิดจากการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์เป็นระยะเวลา ยาวนาน โดยอาศัยภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้ในการตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ การปรับตัวและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต จนเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของธรรมชาติและสังคม”

ดอกไม้พันดวงจึงนับเป็นวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่แสดงถึงการสืบทอดวัฒนธรรม ความคิด ทักษะ และการปฏิบัติอันดีงามจากรุ่นสู่รุ่น แสดงถึงจิตใจอันดีงาม มนต์เสน่ห์ และแสดงถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นของชาวไทย ลื้อ บ้านร่องแง ตำบลวรรณคร อำเภอปัว จังหวัดน่านได้อย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูล

คุณลุงเส็งยม เนตรทิพย์ บ้านร่องแง
ตำบลวรรณคร อำเภอปัว จังหวัดน่าน

คุณลุงอินเหรียญ สุทธหลวง บ้านร่องแง
ตำบลวรรณคร อำเภอปัว จังหวัดน่าน

แหล่งอ้างอิง

- กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลราชสถิต. (2563). *ภูมิปัญญาท้องถิ่น*. อ่างทอง: องค์การบริหารส่วนตำบลราชสถิต.
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2549). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- ธนีสร หลักชัย. (2563). *ดอกไม้พันดวง งดงามที่บ้านร่องแง*. สืบค้น 3 มีนาคม 2563, จาก <https://www.artoftraveler.com/2020/11/07/dokmaiphandaung>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2563, 4 พฤศจิกายน). *"ดอกไม้พันดวง" ประเพณีน่ารักในงานบุญเทศน์มหาชาติของชาวลื้อ วัดร่องแง อ.ปัว จ.น่าน*. สืบค้น 8 ธันวาคม 2564, จาก <https://mgronline.com/travel/detail/9630000114303>
- พระครูพิสุทธธรรมาภรณ์ (2563, มีนาคม 25). *ประวัติวัด*. ป้ายข้อมูลวัดร่องแง, น่าน.
- วีระพงษ์ แสง-ชูโต. (2544). *การวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านในทางวิทยาศาสตร์ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วีระพงษ์ แสง-ชูโต. (2564). *ภูมิปัญญาท้องถิ่น*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2535). *ภูมิปัญญาไทย*. *วารสารพัฒนาชุมชน*, 31(5), 74-78.
- สุทธิกัญจน์ ทิพย์เกษร. (2564). *เอกสารประกอบการสอนชุดที่ 8: ภูมิปัญญาทางวิทยาศาสตร์กับความเชื่อ*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. (2562). ยี่เป็งวัดร่องแก่ง แสงแต่ะดอกไม้ปั้นดวง. สืบค้น 8 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.nairoburoo.com/travel/1000-flowers-festival-nan>

อัญชัน ศศิวิจน์ไพสิฐ, สุทธิกัญจน์ ทิพย์เกษร และ ปวีณา ผาแสง. (2564). การศึกษาแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ที่มีรากฐานจากวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชาวไทลื้ออำเภอบัว จังหวัดน่าน. น่าน: วิทยาลัยชุมชนน่าน.